

UZASADNIENIE

Zaskarżonym wyrokiem z dnia 27 kwietnia 2017 roku w sprawie z powództwa J. G. przeciwko P. G. o zapłatę bezpodstawnego wzbogacenia, sygn. akt I C 1445/16, Sąd Rejonowy w Zgierzu: 1) zasądził od P. G. na rzecz J. G. kwotę 5.700 zł z ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 16 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty, 2) oddalił powództwo w pozostałym zakresie, 3) zasądził od J. G. na rzecz P. G. kwotę 874,50 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

Apelację od powyższego wyroku wniósł powód, zaskarżając orzeczenie w zakresie pkt. 2 oddalającego powództwo co do kwoty 4.300 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 3 marca 2015 roku do dnia 31 grudnia 2015 roku oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 roku do dnia zapłaty.

Zaskarżonemu wyrokowi zarzucił:

1. naruszenie przepisów postępowania:

- art. 233 § 1 k.p.c. poprzez dokonanie błędnej oceny dowodu z przesłuchania pozwanego P. G. i bezzasadne nadanie mu waloru wiarygodności w sytuacji, gdy zeznania te były niespójne w kontekście posiadanych przez pozwanego oszczędności w lutym 2006 r. oraz sprzeczne, zarówno pomiędzy zeznaniami samego pozwanego złożonymi na rozprawie w dniu 17 listopada 2016 roku oraz w dniu 13 kwietnia 2017, jak również z pozostałym materiałem dowodowym, w tym historią rachunku bankowego pozwanego za okres luty 2006, a także z zeznaniami powódki oraz świadka U. S. w tym zakresie, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego uznania, że pozwany wpłacił na rzecz Towarzystwa Budownictwa (...) w Z. kwotę w wysokości 4.000 zł z własnych środków;

- poprzez dokonanie błędnej oceny dowodu z zeznań świadka U. S. i bezzasadne odmówienie mu waloru wiarygodności, jak również pominięcie istotnych okoliczności z nich wynikających, z których to zeznań, popartych przedstawionym przez tego świadka wyciągiem z rachunku bankowego stwierdzającego wypłatę przez tego świadka w dniu 21 lutego 2006 r. kwoty 4.000 zł, wynika bezsprzecznie, że pomiędzy świadkiem U. S. oraz pozwanym doszło do przekazania ww. kwoty, dzięki której pozwany wstąpił w stosunek najmu, co doprowadziło do niewłaściwego ustalenia stanu faktycznego w sprawie m.in. wskutek błędnego uznania, że trzydniowy odstęp w wypłacie pieniędzy przez świadka U. S., a pojawieniem się kwoty 4.000 zł na rachunku pozwanego nie uzasadnia wprost pochodzenia tej wpłaty od U. S., a w konsekwencji bezzasadnego oddalenia powództwa w tym zakresie;

- poprzez dokonanie błędnej oceny dowodu z zeznań stron oraz z wyciągów rachunku bankowego pozwanego, z których bezsprzecznie wynika, że dokonane przez pozwanego na rzecz powódki wpłaty w łącznej wysokości 4.300 zł dokonane zostały w okresie związku małżeńskiego stron oraz po jego ustaniu, zaś podział majątku wspólnego stron nie został do chwili obecnej przeprowadzony, co w konsekwencji doprowadziło do błędnego uznania przez Sąd, że kwota 4.300 zł przekazana przez pozwanego tytułem spłaty kredytu zaciągniętego na zakup samochodu do majątku wspólnego stron w trakcie trwania związku małżeńskiego podlega rozliczeniu w niniejszym procesie o zwrot świadczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia za okres sprzed zawarcia związku małżeńskiego stron (okres narzeczeństwa), a nie w postępowaniu o podział majątku wspólnego małżonków oraz do oddalenia powództwa w tym zakresie;

- art. 231 k.p.c. poprzez nieuznanie za ustalony w oparciu o zeznania świadka U. S. oraz wyciągu z rachunku bankowego tego świadka, faktu, że kwota 4.000 zł, którą pozwany wpłacił w dniu 27 lutego 2006 r. tytułem kaucji na rzecz TBS-u w (...) sp. z o.o. pochodziła od U. S., a nie ze środków własnych pozwanego, w sytuacji gdy wniosek taki można było wyprowadzić z innego ustalonego faktu, iż pozwany nie posiadał na rachunku bankowym w okresie luty 2006 r. żadnych oszczędności oraz nie był w stanie zgromadzić takiej kwoty celem wstąpienia w stosunek najmu;

2. naruszenie przepisów prawa materialnego, tj.:

- art. 6 k.c. w zw. z art. 233 § 1 k.p.c. w zw. z art. 499 k.c. poprzez błędne uznanie na podstawie zgromadzonego materiału dowodowego, że pozwany skutecznie zgłosił i udowodnił w niniejszej sprawie zarzut potrącenia wierzytelności wynikającej z wpłat dokonanych na rzecz powódki w łącznej wysokości 4.300 zł z tytułu spłaty kredytu zaciągniętego na zakup samochodu w trakcie trwania związku małżeńskiego stron, podczas gdy pozwany nie złożył skutecznego oświadczenia o potrąceniu wierzytelności, zaś powołane przez sąd pismo z dnia 2 listopada 2016 r. nie spełniało ustawowych przesłanek do złożenia skutecznego oświadczenia woli o potrąceniu wierzytelności przez pozwanego, przy czym zgłoszony przez pełnomocnika pozwanego zarzut potrącenia był spóźniony oraz został zgłoszony przez osobę nieuprawnioną i bez materialnoprawnej podstawy;

- art. 498 § 1 i 2 k.c. w zw. z art. 499 k.c. poprzez ich zastosowanie w niniejszej sprawie i uwzględnienie przez Sąd zarzutu potrącenia zgłoszonego przez pełnomocnika procesowego pozwanego w zakresie kwoty 4.300 zł na drugiej rozprawie w dniu 8 lutego 2017 r., w sytuacji gdy pismo pozwanego z dnia 2 listopada 2016 r. nie stanowiło oświadczenia o potrąceniu w rozumieniu ww. przepisu jako czynności materialnoprawnej, zaś podniesiony przez pełnomocnika procesowego pozwanego procesowy zarzut potrącenia, jako spóźniony, zgłoszony został na rozprawie - po złożonej uprzednio odpowiedzi na pozew - oraz bez materialnoprawnej podstawy zarzutu potrącenia oraz stosownego pełnomocnictwa materialnego, co w konsekwencji doprowadziło do bezzasadnego oddalenia powództwa w tym zakresie;

- art. 46 krio w zw. z art. 566 i 567 § 3 k.p.c. poprzez rozpoznanie przez Sąd roszczenia pozwanego zgłoszonego w postaci zarzutu potrącenia oraz podjęcie w tym zakresie rozstrzygnięcia w toku niniejszego procesu o zwrot świadczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia w przedmiocie wzajemnych rozliczeń wspólnego majątku małżeńskiego stron w postaci nakładów poniesionych przez strony tytułem spłaty kredytu zaciągniętego na samochód zakupiony w trakcie trwania ustawowej wspólności majątkowej stron z pominięciem przez Sąd właściwego trybu postępowania, właściwości sądu oraz przepisów prawa nieprocesowego, co w konsekwencji doprowadziło do rozliczenia w toku postępowania procesowego ewentualnych nakładów na majątek wspólny stron oraz ustalenia własności samochodu nabytego przez strony przed dokonaniem właściwego podziału majątku małżonków;

Skarżąca wniosła o zmianę zaskarżonego wyroku poprzez zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki dalszej kwoty 4.300 zł wraz z ustawowymi odsetkami od tej kwoty od dnia od dnia 3 marca 2015 r. do dnia 31 grudnia 2015 r. oraz ustawowymi odsetkami za opóźnienie od dnia 1 stycznia 2016 r. do dnia zapłaty; Jednocześnie wniosła o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego, za postępowanie przed Sądem I i II instancji według norm przepisanych.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Apelacja jest zasadna.

Sąd Okręgowy nie znalazł podstaw do zakwestionowania prawidłowości ustaleń faktycznych Sądu Rejonowego i w pełni je podzielił.

Nie zasadny jest podnoszony przez powódkę zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. W doktrynie i judykaturze panuje zgoda co do tego, że z uwagi na przyznaną sądowi swobodę w ocenie zgromadzonego w sprawie materiału dowodowego, zarzut naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. może być uznany za zasadny jedynie wtedy, gdy podstawą rozstrzygnięcia uczyniono rozumowanie sprzeczne z zasadami logiki bądź wskazaniem doświadczenia życiowego. Dlatego w sytuacji, gdy na podstawie zgromadzonych dowodów możliwe jest wyprowadzenie konkurencyjnych wniosków co do przebiegu badanych zdarzeń, dla podważenia stanowiska orzekającego sądu nie wystarcza twierdzenie skarżącego o wadliwości poczynionych ustaleń odwołujące się do stanu faktycznego, który w przekonaniu skarżącego odpowiada rzeczywistości. Konieczne jest wskazanie jakich to konkretnie uchybień w ocenie dowodów dopuścił się orzekający sąd naruszając w ten sposób opisane wyżej kryteria, wiążące w ramach swobodnej oceny dowodów (tak np. K. F. - G. w: Kodeks postępowania cywilnego, pod red. A. Z., W. 2006, tom I, s. 794, 795, por. także wyrok Sądu Apelacyjnego w Poznaniu z dnia 9 kwietnia 2008r., I ACa 205/08, L., w którym stwierdzono: „Fakt, że określony

dowód został oceniony niezgodnie z intencją skarżącego, nie oznacza naruszenia art. 233 § 1 KPC. Ocena dowodów należy bowiem do sądu orzekającego i nawet w sytuacji, w której z dowodu można było wywieść wnioski inne niż przyjęte przez sąd, nie dochodzi do naruszenia art. 233 § 1 KPC”; Wyrok Sądu Najwyższego z dnia 16 grudnia 2005r., III CK 314/05, Orzecznictwo w Sprawach (...)/, w którego tezie stwierdzono, że: „Do naruszenia przepisu art. 233 § 1 KPC mogłoby dojść tylko wówczas, gdyby skarżący wykazał uchybienie podstawowym regułom służącym ocenie wiarygodności i mocy poszczególnych dowodów, tj. regułom logicznego myślenia, zasadzie doświadczenia życiowego i właściwego kojarzenia faktów”. Odnosząc powyższe do stanowiska skarżącej uznać trzeba, iż nie sprostala ona opisanym wymogom formułowania analizowanego zarzutu, a jej stanowisko jest wyrazem polemiki ze stwierdzeniem Sądu Rejonowego przyjętym u podstaw zaskarżonego wyroku, iż pozwany wpłacił na rzecz TBS w Z. kwotę w wysokości 4.000 zł z własnych środków. W świetle przedstawionych uwag nie jest to jednak wystarczające dla podważenia stanowiska prezentowanego w zaskarżonym orzeczeniu.

Niezasadny jest także zarzut apelacji dotyczący naruszenia art. 231 k.p.c. wobec tego, iż Sąd przepisu tego nie stosował. Sąd I instancji nie czynił ustaleń wyprowadzając domniemania faktyczne z innych ustalonych faktów. W uzasadnieniu wyroku brak jest odwołania się do art. 231 k.p.c. oraz stwierdzenia, iż jakiś fakt Sąd uznał na ustalony w oparciu o inne okoliczności, jako ich logiczną konsekwencję. Jak zostało stwierdzone wszystkie okoliczności faktyczne ustalone przez Sąd Rejonowy znajdują oparcie w przeprowadzonych w toku postępowania dowodach. Dla wzruszenia zapadłego rozstrzygnięcia nie jest wystarczające samo tylko odmienne przekonanie skarżącej co do kształtu wniosków, jakie winny być wyprowadzone w oparciu o przeprowadzone w sprawie dowody. Okoliczność, iż zgromadzony materiał pozwala na wywiedzenie alternatywnych twierdzeń co okoliczności sprawy nie oznacza, że stanowisko sądu orzekającego nie podlega ochronie na podstawie art. 233 § 1 k.p.c., o ile tylko zostało ono oparte na rozumowaniu odpowiadającemu wyżej wskazanym kryteriom. Tak jest w niniejszej sprawie, a skarżąca nie zdołała wykazać trafności tezy przeciwnej.

Zasadne są natomiast zarzuty dotyczące naruszenia prawa materialnego, które kwestionują uwzględnienie zgłoszonego przez pozwanego zarzutu potrącenia kwoty 4.300 zł.

Sąd Okręgowy podziela stanowisko skarżącej, iż zarzut potrącenia złożony w toku postępowania, zważywszy na swą formę i treść jako zarzut o charakterze procesowym, wobec braku uprzedniego oświadczenia materialno-prawnego o potrąceniu wierzytelności nie mógł odnieść zamierzonego przez pozwanego skutku.

Należy bowiem wskazać, iż od potrącenia jako czynności materialnoprawnej, odróżnić należy zarzut potrącenia będący czynnością procesową. Oświadczenie o potrąceniu, o którym mowa w art. 499 k.c. jest czynnością materialnoprawną powodującą – w razie wystąpienia przesłanek określonych w art. 498 § 1 k.c. – odpowiednie umorzenie wzajemnych wierzytelności, natomiast zarzut potrącenia jest czynnością procesową, polegającą na żądaniu oddalenia powództwa w całości lub w części z powołaniem się na okoliczność, że roszczenie wygasło wskutek potrącenia. To oświadczenie o potrąceniu stanowi zatem materialną podstawę zarzutu potrącenia (vide: wyrok SN z dnia 7.11.2008r. II CSK 243/08 oraz wyrok SA w Łodzi z dnia 11.01.2013r. I ACa 1004/12). Stąd brak podstaw dla utożsamienia oświadczenia o potrąceniu w sensie materialnoprawnym z zarzutem potrącenia w sensie procesowym.

Analiza stanowiska strony pozwanej w toku postępowania nie pozwoliła na przyjęcie, iż pozwany poza zarzutem potrącenia o charakterze procesowym złożył również oświadczenie o potrąceniu o charakterze materialnoprawnym. Trudno przyjąć by wyrażone przez pozwanego na rozprawie w dniu 17 listopada 2016 roku w czasie informacyjnego wyjaśnienia zdanie: „Chcę potrącenia kwoty 4.300 zł” stanowiło oświadczenie materialnoprawne o potrąceniu wierzytelności. Nie było to konkretne i jednoznaczne oświadczenie oznajmujące, że „potrącam kwotę 4.300 zł”. Natomiast w złożonym piśmie procesowym w dniu 29 listopada 2016 roku, czy na rozprawie w dniu 8 lutego 2017 roku pełnomocnik powoda zgłosił jedynie zarzut potrącenia w sensie procesowym i brak było podstaw dla domniemywania w nim również oświadczenia o potrąceniu w znaczeniu materialnoprawnym. Jednocześnie do pisma pełnomocnik pozwanego nie dołączył dokumentacji zawierającej oświadczenie pozwanego o potrąceniu, tym samym powodując brak skuteczności zgłoszonego zarzutu.

Dodatkowo stwierdzić należy, że również pełnomocnictwo procesowe udzielone pełnomocnikowi pozwanego nie zawierało upoważnienia do składania oświadczeń o charakterze materialno-prawnym w tym do złożenia oświadczenia o potrąceniu, podobnie jak i pełnomocnictwo udzielone pełnomocnikowi powódki nie zawierało upoważnienia do przyjęcia takiego oświadczenia.

Z art. 499 k.c. wynika, iż potrącenie dokonywa się przez oświadczenie złożone drugiej stronie i oświadczenie to ma charakter prawnokształtujący, gdyż bez niego – mimo współzaistnienia ustawowych przesłanek potrącenia (art. 498 § 1 k.c.) – nie dojdzie do wzajemnego umorzenia wierzytelności (tak również wyrok SA we Wrocławiu z dnia 27.11.2012r. sygn. I ACa 1184/12); Należy wskazać, iż oświadczenie to staje się skuteczne dopiero z chwilą, gdy doszło do wierzyciela wzajemnego w taki sposób, że mógł on zapoznać się z jego treścią (art. 61 k.c.). Brak podstaw również z tych przyczyn dla przyjęcia złożenia oświadczenia o potrąceniu.

Wskazać należy, że zgłoszony przez pozwanego zarzut potrącenia nie mógł być uwzględniony także z tego powodu, że zgłoszona przez pozwanego do potrącenia kwota 4.300 zł, została uiszczona w trakcie trwania małżeństwa. Oznacza to, że podlegała ocenie i rozliczeniu przy podziale majątku wspólnego małżonków. Jeżeli przed Sądem to w sądowym postępowaniu nieprocesowym a nie w przedmiotowym postępowaniu procesowym w zakresie roszczeń z tytułu bezpodstawnego wzbogacenia związanych z rozliczeniem konkubinatu. Słuszny jest zatem zarzut apelacji, że w zakresie uwzględnienia zarzutu potrącenia kwoty 4.300 zł stanowiącej rozliczenie byłych małżonków doszło do naruszenia art. 46 k. r. i. o.

W następstwie powyższych rozważań Sąd Okręgowy dokonał zmiany zaskarżonego wyroku na podstawie art. 386 § 1 k.p.c. w ten sposób, że zasądzona w pkt. 1 wyroku kwotę 5.700 zł podwyższył do kwoty 10.000 zł nie uwzględniając zarzutu potrącenia kwoty 4.300 zł.

Powyżej przedstawiony stan rzeczy implikował zmianę akcesoryjnego rozstrzygnięcia o kosztach procesu przed Sądem I instancji. O kosztach tych orzeczono na podstawie art. 98 § 1 i § 3 k.p.c., zasądzając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 1.394 zł tytułem zwrotu kosztów procesu.

O kosztach postępowania apelacyjnego Sąd Okręgowy orzekł na podstawie art. 98 k.p.c. i w związku z art. 391 § 1 k.p.c. zasądzając od pozwanego na rzecz powódki kwotę 665 zł z tytułem zwrotu kosztów postępowania apelacyjnego, na które złożyła się kwota 215 zł opłaty od apelacji oraz kwota 450 zł stanowiąca koszty zastępstwa procesowego w postępowaniu odwoławczym zgodnie z § 10 ust. 1 pkt. w związku z § 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności adwokackie (Dz. U.2015.1800.).